Happy Birthday με ευαισθησία

Σάββας Πατσαλίδης

Το *Happy Birthday*, του πρωτοεμφανιζόμενου Μάνου Λαμπράκη, ένα έργο για τη μοναξιά, την απογοήτευση, τη βία, την αγάπη, ανέβασε με εξαιρετική φροντίδα και ευαισθησία ποιητή ο Γιάννης Παρασκευόπουλος στις "Νέες Μορφές".

Χώρος δράσης: οι διάδρομοι ενός ψυχιατρείου. Χρόνος δράσης: μια ημέρα γενεθλίων (της μαμάς). Δράστες, τέσσερα αδέρφια τρόφιμοι, ένας αχαΐρευτος πατέρας και μια φευγάτη μάνα. Ατμόσφαιρα από Έλιοτ, από Μύλλερ, από Μπέκετ. Και κάπου στο βάθος, λίγοι Ατρείδες. Κι ολόγυρα το αυτοκτονικό άρωμα της Σάρα Κέην .

Όγκοι που ζητούν να αγαπήσουν και να αγαπηθούν, να συνομιλήσουν. 'Ομως, με ποιους; Σ' αυτό το σύμπαν των μοναχικών, των εγκαταλειμμένων μαζών, πού θα βρεθούν τα ευήκοα ώτα;

Έτσι, τι άλλο μπορούν να κάνουν από το να μιλούν δυνατά για να μην πεθάνουν, να μιλούν για να δώσουν στη μοναξιά τους νόημα, να μιλούν για να κρατούν την ουτοπία της αγάπης ζωντανή, να μιλούν για να παρακολουθούν τις λέξεις να ταξιδεύουν στον αέρα και να γίνονται θέαμα.

Ο Λαμπράκης προσπάθησε να συλλάβει σκηνικά το έργο του, τη στιγμή όπου η ανεξέλεγκτη άβυσσος του νου συναντά την ελεγχόμενη άβυσσο της θεατρικότητας. Πρόθεση όχι ιδιαίτερα πρωτότυπη, όμως ενδιαφέρουσα, και φυσικά πολύ απαιτητική στην υλοποίηση. Δεν κουμαντάρεται εύκολα. Πόσο μάλλον όταν ο συγγραφέας είναι ακόμη άπειρος! Εξού και ορισμένα από τα προβλήματα του έργου.

Για παράδειγμα, έλειπε μια στοιχειώδης εξέλιξη της δράσης. Ο κατακερματισμός της αφήγησης έδινε μερικές φορές την εντύπωση πως λειτουργούσε σαν προπέτασμα καπνού για να συγκαλυφθεί η απουσία πιο επεξεργασμένων ιδεών και μιας πιο ξεκάθαρης οργανωτικής αρχής. Θαρρώ πως απαιτούνταν ορισμένες πιο στέρεες γέφυρες ανάμεσά στις "ιπτάμενες" φωνές, για να είναι σαφέστερες και οι σχέσεις τους μέσα σε αυτό τον κύκλο του αίματος, των βιασμών, της μοιχείας, του παρόντος και (μυθικού;) παρελθόντος. Κάπου χάναμε το νήμα σε αυτό το παιχνίδι οριακής συμπεριφοράς. Η κυκλική τροχιά του άλεθε στο πέρασμά της τα πάντα και δεν άφηνε περιθώρια να οδηγηθούν τα πράγματα σε μια εξελικτικά ευανάγνωστη σκηνή αναγνώρισης και από κει στην "κάθαρση".

Όμως, όπως και να το δει κανείς, δεν παύει να είναι ένα πρώτο έργο, και ως τέτοιο δεν ήταν καθόλου κακό. Κάθε άλλο. Έδωσε ζωηρές υποσχέσεις. Και εκτιμώ πως πολύ ορθά έπραξε ο πάντα απρόβλεπτος στις επιλογές του Γ. Παρασκευόπουλος και το ανέβασε, και μάλιστα με τον τρόπο που το ανέβασε. Στα χέρια του ευτύχησε.

Έδειξε ότι το διάβασε με προσοχή και ιδιαίτερη αγάπη. Αφουγκράστηκε τις ανάγκες του και ευεργέτησε με τις επεμβάσεις του στα κενά αέρος, ενώ το άφησε στην ησυχία του εκεί όπου ο αυτόματος πιλότος της πρώτης γραφής έδειχνε καλά ρυθμισμένος.

Δεν παρασύρθηκε από τις έντονες εικόνες μοναξιάς και εσωτερικής βασάνου. Ούτε από κάποιες υφέρπουσες μυθικές αναλογίες (βλ. Ορέστη, Κλυταιμνήστρα, Ηλέκτρα κ.λπ). Ή από το περιρρέον κλίμα της οικογενειακής ασφυξίας. Είδε ψύχραιμα τα απωθημένα και "αιμόφυρτα" συναισθήματα, αναγνώρισε τους χαρακτήρες και τις ψυχώσεις τους και κατέληξε σε μια εντέλει αισιόδοξη ανάγνωση, ανθρώπινη και αρκετά αλλιώτικη από τη σωματική και ενίοτε σκληρή γλώσσα προγενέστερων προσπαθειών του.

Η πρότασή του είχε ένα αίσθημα γαλήνης, φωτεινότητας και, κυρίως, συναισθηματικής πληρότητας. Θα τολμούσα να πω πως εδώ φτάνει αισίως ακριβώς εκεί που δοκίμασε να φτάσει πέρσι δουλεύοντας το πολύ δύσβατο έργο της Σ. Κέην, ***Φαίδρας έρως****:* Σε μια κατάφαση της ζωής, τη στιγμή που όλα την αρνούνται. Γι' αυτό και στο τέλος της παράστασης αφήνει τους ηθοποιούς να σηκωθούν από τα αναπηρικά καροτσάκια (το λειτουργικό σκηνικό της Σ. Παπαδοπούλου) και τους βγάζει στο φως, στον κόσμο. Είναι σαν να τους δίνει άλλη μια ευκαιρία να επικοινωνήσουν, να διώξουν τους εφιάλτες της εσωτερικής τους διασποράς και να βρουν κάποιο σταθερό κέντρο να αγκυροβολήσουν τις αγωνίες τους και τις ανάγκες τους. Θα έλεγα πως "υπουλα" και μελετημένα οδηγεί το έργο προς μια εξόδια κορυφή και τον εαυτό του, τον Παρασκευόπουλο-σκηνοθέτη, προς τη δική του, προσωπική (δι)έξοδο.

Όσο για τους έξι ηθοποιούς, εάν εξαιρέσει κανείς τις στιγμές εκείνες (όχι πολλές) που, τουλάχιστον ορισμένοι απ' αυτούς (οι νεότεροι), λειτουργούσαν πιο πολύ ως απλοί περιγραφικοί όγκοι—προδίδοντας κυρίως απειρία και κάποια τεχνική ανωριμότητα—έδεσαν πολύ καλά ως σύνολο. Πλοηγήθηκαν σωστά μέσα στη λιμνοθάλασσα των ηχοχρωμάτων και συναισθημάτων και μπόρεσαν με μέσα λιτά και ήπιες χαράξεις να κάνουν τις λέξεις εικόνες και τις εικόνες ακαριαία δρώμενα. Έδειξαν ψύχραιμοι μπροστά στην επικίνδυνη απουσία μιας συγκροτημένης ιστορίας και έπαιξαν με αυτοσυγκέντρωση και συνέπεια, χωρίς να στραμπουλήξουν νοήματα ή να νυστάξουν ρυθμούς. Και ήταν οι Π. Κλίνης, Ε. Λυμπέρη (οι πιο ώριμοι και στέρεοι της

παρέας), και οι νεότεροι: Μ. Σιώνας, Κ. Λύκου, Β. Μπακάκου και Β. Μπαϊρακτάρη. Ευοίωνες παρουσίες.

Αγγελιοφόρος της Κυριακής
30 Μαρτίου 2003